

Redogörelse

1982/83:23

från svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden april 1982–januari 1983 (34:e sessionen)

1983-04-05

Till riksdagen

Riksdagens Europarådsdelegation överlämnar bifogade redogörelse för de tre församlingsmötena i Strasbourg (april 1982, september–oktober 1982 och januari 1983) som ägde rum under församlingens 34:e årssession. Till redogörelsen är fogad en förteckning över församlingens samtliga rekommendationer, resolutioner och andra beslut under samma tidrymd.

På delegationens vägnar:

ANDERS BJÖRCK

John HM Hagard

Innehållsförteckning

1. Allmänt om församlingens arbete	3
2. Den svenska representationen	5
3. Politiska frågor och frågor om europeiska icke-medlemsländer	7
4. Ekonomi – utvecklingssamarbete	16
5. Sociala frågor – hälsovård	19
6. Juridiska frågor	21
7. Kultur och utbildning	24
8. Vetenskap, teknologi, miljö, kommunala myndigheter	25
9. Befolknings- och flyktingfrågor	26
10. Jordbruk	28
Bilaga: Förteckning över församlingens beslut	29

Redogörelse från riksdagens Europarådsdelegation avseende tiden april 1982–januari 1983 (34:e sessionen)

1. Allmänt om församlingens arbete

Europarådets parlamentariska församlings 34:e session var stadgeenligt fördelad på tre delsessioner. De ägde rum under tiden den 26–den 30 april 1982, den 29 september–den 7 oktober 1982 och den 24–den 28 januari 1983. Dessa plenarmöten hölls i Strasbourg.

Församlingens s. k. minisession hölls i år i Dublin under tiden den 29 juni–den 2 juli 1982. Då sammanträdde församlingens ständiga utskott och flertalet av dess övriga utskottet.

Under den 34:e sessionen dominerade åter frågor med anknytning till utvecklingen i Turkiet. Särskilt intresse knöts till den folkomröstning om en ny författning, som genomfördes i landet den 7 november 1982. Församlingen konstaterade vid januarimötet att Turkiets fortsatta medlemskap i Europarådet var avhängigt återupprättade fri- och rättigheter i landet. Man uppmanade också den turkiska regeringen att avstå från att utnyttja sin rösträtt i ministerkommittén till dess att parlamentarisk demokrati helt återupprättats och till dess Turkiet ånyo företrädde i Europarådets parlamentariska organ.

Vid januarsessionen medverkade för första gången San Marino med en observatörsdelegation.

Cyperns utrikesminister Nicos A. Rolandis framträdde vid aprilmötet som gästtalare och var besviken över att en delegation från Cyperns parlament ännu inte kunnat återta sin plats i Europarådsförsamlingen. Geografiskt, historiskt och kulturellt hörde Cypern till Europa. Det var därför med en viss bitterhet Rolandis tecknade bilden av Cyperns belägenhet och inte minst landets behandling i Europarådet. Han frågade hur Europarådets trovärdighet skulle kunna bevaras obefläckad när under den grekiska juntan rådet med rätta tvingade Grekland ur organisationen samtidigt som man i fallet med Turkiet, där varje demokratisk institution upphävts och mänskliga rättigheter försummas, låter sig nöja med vänliga förebråelser. Hur skulle Europarådet kunna behålla sin glans när dess högsta politiska organ i praktiken lagt åt sidan den rapport som den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna lagt fram i fallet Cypern-Turkiet? Rolandis förstod inte hur man kunde tala om opartiskhet när man i Europarådet fördömde förhållandena i Afghanistan, Polen och på Falklandsöarna och samtidigt tvådessa sina händer inför invasionen av Cypern och ockupationen av en del av landet av en annan medlem av Europarådet.

Vid höstmötet framträdde Frankrikes president François Mitterrand som gästtalare. Hans anförande blev en omfattande och saklig förklaring varför han ansåg att Europarådet har spelat och även i framtiden har en viktig roll att spela inte bara i Västeuropa. Bland Europarådets framgångar räknade

han bl. a. tillkomsten av den europeiska sociala stadgan och initiativen på migrationsområdet, ansträngningarna att enrollera ungdomen i Europabygget och främjandet av samarbetet över gränserna mellan kommuner och andra lokala myndigheter.

Särskilt angeläget fann presidenten skyddet och utbyggnaden av de mänskliga rättigheterna. I det sammanhanget erinrade han kanske inte med stolthet utan med en känsla av ansvar om att Frankrike nyligen erkänt Europarådskonventionens om mänskliga rättigheter möjlighet för enskilda att vända sig till den europeiska mänskliga rättighetskommissionen. Från svensk utgångspunkt var det glädjande att notera Mitterrands tillfredsställelse över att Frankrike avskaffat dödsstraffet. Han önskade dessutom att man i den europeiska mänskliga rättighetskonventionen skulle inskriva ett förbud mot dödsstraff. Efter att ha erinrat om Europas lysande vetenskaps- och vitterhetshistoria frågade han om det egentligen var nödvändigt för det europeiska vetenskapssamhället att alltid gå över Atlanten för att finna resurser för forskningen. Han ifrågasatte om det inte vore bättre att man bevarade de europeiska hjärnorna i Europa. För att möjliggöra detta borde europeiska forskningscentra bindas samman starkare så att mera samlade forskningsresurser i Europa kunde samverka för att möta morgondagens utmaningar.

Som gästtalare vid januari-mötet framträdde Förbundsrepubliken Tysklands president Karl Carstens, som förklarade att Strasbourg var den plats där tyskarna åter tillvann sig respekt bland de europeiska nationerna och där Förbundsrepubliken tog sina första steg på den internationella politiska scenen. Han ansåg att Europarådets största framgång låg i att organisationen blivit synonym med mänskliga rättigheter. Genom den unika utformningen av den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter hade för första gången individen blivit ett subjekt i den internationella rätten. Ett mera sentida exempel härpå utgjorde slutakten från Helsingfors. Europarådets andra innovation låg i inrättandet av dess parlamentariska församling, som han betecknade som drivkraften inom organisationen.

Carstens behandlade de svåra ekonomiska problemen och varnade för protektionistiska strömningar, som, om de vann fotfäste, allvarligt skulle riskera att Europa endast erbjöds en andrarangsroll i framtidens världsekonomi. Han varnade för de sociala, psykologiska och i slutändan också politiska konsekvenser som blev följden av varaktig arbetslöshet.

2. Den svenska representationen

Till den 34:e års-sessionen anmälde riksdagen följande valda ombud och suppleanter i församlingen och dess organ.

Ombud:

Bengt Sjönell (c), delegationens ordförande till den 27 september
Anders Björck (m), delegationens ordförande från den 27 september
Stig Alemyr (s), delegationens vice ordförande
Nils Erik Wååg (s)
Kerstin Anér (fp)
Anita Gradin (s) till den 18 oktober
Lennart Pettersson (s), från den 18 oktober

Suppleanter:

Inger Lindquist (m), till den 18 oktober
Margaretha af Ugglas (m), från den 18 oktober
Lennart Pettersson (s), till den 18 oktober
Anita Persson (s), från den 18 oktober
Einar Larsson (c)
Kurt Hugosson (s)
Daniel Tarschys (fp)
Doris Håvik (s)

Ombuden och suppleanterna är fördelade på församlingens fjorton utskott, vilka sammanträder i samband med församlingens plenarmöten och även mellan dessa. I utskotten bereds ärenden som församlingen har att besluta om. På grundval av utskottens betänkanden och förslag antar församlingen rekommendationer till ministerkommittén, resolutioner, yttranden och direktiv. Ett av utskotten, kallat det ständiga utskottet, har fullmakt att besluta på församlingens vägnar under tider då församlingen inte sammanträder i plenum.

De svenska ombuden och suppleanterna har under verksamhetsperioden varit fördelade på församlingens utskott på följande sätt:

	<i>Ordinarie</i>	<i>Suppleanter</i>
Ständiga utskottet	Wååg Gradin ¹	Sjönell Björck ²
Politiska utskottet	Sjönell Alemyr	Tarschys Gradin ³
Utskottet för ekonomi och och utveckling	Björck Pettersson	Tarschys Hugosson
Social- och hälsovårdsutskottet	Lindquist ⁴ Hugosson	Larsson Gradin ⁵
Juridiska utskottet	Lindquist ⁴ Håvik	Tarschys Hugosson
Kultur- och utbildningsutskottet	Anér Alemyr	Björck Håvik
Utskottet för vetenskap och teknologi	Sjönell Pettersson	Anér Wååg
Utskottet för regionplanering och kommunala frågor	Tarschys Wååg	Larsson Pettersson
Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor	Anér Gradin ⁶	Lindquist ⁴ Håvik
Utskottet för procedurfrågor	Lindquist ⁴	Wååg
Jordbruksutskottet	Larsson	Hugosson ⁶
Utskottet för europeiska icke-medlemsländer	Gradin ⁷	Sjönell
Utskottet för förbindelserna med de nationella parlamenten och allmänheten	Björck	Alemyr
Budgetutskottet	Wååg	Lindquist ⁴

¹ Sedan oktober Björck.

² Sedan oktober Alemyr.

³ Sedan oktober Pettersson.

⁴ Sedan oktober af Ugglas.

⁵ Sedan oktober Håvik.

⁶ Sedan oktober Persson.

⁷ Sedan oktober Hugosson.

Vid aprilmötet valdes Nils Erik Wååg till vicepresident i församlingen och ledamot av dess styrande organ, byrån. Lennart Pettersson omvaldes vid samma möte till förste vice ordförande i utskottet för vetenskap och teknologi. Kurt Hugosson omvaldes till vice ordförande i utskottet för social- och hälsovårdsfrågor.

Flertalet utskott har tillsatt underutskott, vilka i många fall är tämligen permanenta år från år medan andra kan utses med anledning av en särskild fråga. Följande svenska ledamöter har under verksamhetsperioden eller del av den varit ledamöter av sådana underutskott:

Bengt Sjönell av politiska utskottets underutskott för läget i Turkiet samt av dess underutskott för mänskliga rättigheter i Latinamerika. Stig Alemyr av dess underutskott för läget i Mellanöstern med Bengt Sjönell som suppleant. Anders Björck med Lennart Pettersson som suppleant av ekonomiska utskottets underutskott för förbindelserna med internationella organisationer. Kurt Hugosson ordförande i socialutskottets underutskott för den europeiska sociala stadgan. Doris Håvik av juridiska utskottets underutskott för mänskliga rättigheter och av dess underutskott om terrorismen i Europa och Kurt Hugosson av dess underutskott för havsrätten. Lennart Pettersson ordförande och Kerstin Anér suppleant i vetenskapskommitténs underutskott för rymdfrågor, informationsteknologi och teleförbindelser, Bengt Sjönell med Lennart Pettersson som suppleant av dess underutskott för energifrågor, Kerstin Anér och Lennart Pettersson av dess underutskott för en hearing om experiment med djur, Lennart Pettersson och Nils Erik Wååg med Bengt Sjönell som suppleant av dess underutskott för vetenskapligt samarbete. Nils Erik Wååg av regionalutskottets underutskott för Europapriset, Lennart Pettersson av dess underutskott för europeiska regionalproblem, Daniel Tarschys av dess underutskott för naturskydd. Kerstin Anér av befolkningsutskottets underutskott för internationell folkvandring och av dess underutskott för den afghanska krisen. Einar Larsson av jordbruksutskottets underutskott för förbindelserna med FAO och WFP. Anders Björck ordförande i det samlade utskottet för förbindelser mellan parlamentariker och icke statliga organisationer under utskottet för förbindelserna med de nationella parlamenten och allmänheten.

3. Politiska frågor och frågor som rör europeiska icke-medlemsländer

Turkiet

Ludwig Steiner, österrikiska folkpartiet, ansåg i sin rapport till *höstsessionen* (dok. 4965) att debatten om läget i Turkiet skulle komma att föras i ett vakuum. Detta hade skapats av att den turkiska författningsförsamlingen visserligen hade utarbetat och antagit ett utkast till ny konstitution men man svävade fortfarande i okunnighet om just denna text blev den som slutligen skulle komma att bli föremål för folkomröstning den 7 november eller om

folkomröstningen verkligen skulle komma att genomföras då. Debatten, som samlade ett tjugotal talare, blev stundtals livlig och åsikterna gick flera gånger starkt isär mellan å ena sidan konservativa talesmän som hyllade de turkiska militärerna för att de åstadkommit lugn i landet och för att hittills ha efterlevt den av dem själva fastställda tidtabellen för återgång till demokrati i Turkiet. Å andra sidan instämde socialistiska, liberala och moderata företrädare i den omfattande kritik som kommit till uttryck i turkisk press mot författningsförslaget. Ett samfällt omdöme bland dessa kritiker var att författningen inte var av det slag man hade rätt att vänta i ett västeuropeiskt land i detta århundrade.

Inger Lindquist anmärkte att den turkiska regeringen begärt fyra månaders uppskov med att gå i svaromål inför Europarådets mänskliga rättighetskommission på Sveriges, Norges, Danmarks, Nederländernas och Frankrikes anklagelse av Turkiet för brott mot konventionen om de mänskliga rättigheterna. Detta visade att läget i landet i enlighet med rapportörens försiktiga uttalande var flytande. Det var angeläget att församlingens ledamöter och andra bekymrade grupper protesterade mot övergreppen i Turkiet så att alla de som led i landet fick klart för sig att den internationella opinionen följde utvecklingen. Lindquist uppmanade militärregeringen att göra allt som stod i dess makt för att upprätthålla respekten för individen så att människorna inte blev föremål för omänsklig och förnedrande behandling.

Utan att gå in på en detaljgranskning av det föreliggande författningsförslaget hade Inger Lindquist grund för kritik på fem områden. För det första syntes det finnas få möjligheter för allmänheten att granska lagändringar, inkl. författningsändringar. Därför befann sig konstitutionsutkastet i detta stycke på gränsen mellan verklig och nominell demokrati. För det andra inskränktes parlamentets lagstiftningsrätt i stor utsträckning till förmån för presidentmakten. Här kunde man tala om kvasidemokrati. Starka inskränkningar hade utformats, för det tredje, gällande valbarhet till representativa församlingar. Därför kunde man tala om modifierad demokrati.

Kraftiga begränsningar hade, för det fjärde, föreslagits för yttrande- och församlingsfriheten. Föreningar kunde bildas så länge de inte hade politiska målsättningar, inte bedrev politisk verksamhet, inte mottog stöd från politiska partier och inte stödde dem eller agerade i samverkan med fackliga organisationer eller yrkessammanslutningar. Hon ifrågasatte om författningstexten i detta stycke hade utarbetats i vår del av världen under detta århundrade. Legalitetsprincipen hade avskaffats. Den personliga friheten inskränktes. Personer skulle kunna anhållas i femton dagar utan att få se en domare vid fall av s. k. kollektiva brott. Domstolarnas frihet kunde starkt ifrågasättas och specialdomstolar skulle kunna inrättas utan svårigheter för att kringgå det ordinarie domstolsväsendet. Författningsförslaget kunde knappast, enligt Inger Lindquist, sägas uppfylla grundkraven för ett samhälle som skall byggas med lag. Inte heller kunde man säga att utvecklingen vid

sidan om författningsreformen bådade gott. Genom att säga ja till författningsförslaget skulle väljarna också komma att välja en namngiven person till president i ytterligare sju år. Detta var att blanda ihop två olika saker och metoden visade att militärregeringen inte ens brydde sig om att låtsas att valmanskåren hade ett val. Vad för slags demokrati skulle komma att utvecklas efter sådana händelser frågade Lindquist.

Församlingen antog, trots relativt många nejroster, en resolution (nr 786) där bl. a. erinras om att det är av mycket stor vikt för Turkiets medlemskap i Europarådet att den nya författningen uppfyller kraven på en parlamentarisk demokrati och på mänskliga rättigheter i samklang med Europarådets stadga. Församlingen uttrycker förhoppningen att den turkiska regeringen gör allt för att tortyr avskaffas och att den rättsliga prövningen av de fall som uppdagas fullföljs. Man hoppas också att den nya författningen skall ge utrymme för ett flerpartisystem, att fackföreningar tillåts och att den garanterar mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i enlighet med Europarådets konvention om mänskliga rättigheter. Folkomröstningen bör föregås av en valkampanj i vilken individer och grupper har full frihet att framföra sin uppfattning och att påverka väljarna.

På förslag av Anita Gradin och Inger Lindquist kom resolutionen också att innehålla en rekommendation innebärande att de två miljoner turkar som vistas utomlands skall få möjlighet att delta i folkomröstningen.

Vid januarimötet behandlade församlingen läget i Turkiet för första gången sedan folkomröstningen i landet om den nya författningen den 7 november 1982. En rapport i frågan hade utarbetats av Ludwig Steiner och en annan av den tyske socialdemokraten Hans Bardens (dok. 5008 resp. 5014). Också denna gång gick skiljelinjen i debatten, i vilken inte mindre än 59 inlägg gjordes, mellan dem som främst bland konservativa talare ansåg att Turkiets återgång till demokrati bäst främjades genom att Europarådet intog en mild och förstående attityd och dem, särskilt bland socialister och liberaler, som hävdade att organisationen borde agera mera kritiskt.

Stig Alemyr pekade på de allmänt kända svagheter i den konstitution som var föremål för folkomröstning och på att politiker som tidigare varit verksamma i landet nu var utestängda från all politisk aktivitet. Inte heller förhållandena i övrigt i landet stod i samklang med Europarådets stadga eller den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Dessa brister var enligt Alemyr i och för sig allvarliga för Turkiet och för dess förbindelser med Europarådet men huvudfrågan gällde nu Europarådets egen trovärdighet. Hur skulle organisationen i framtiden kunna agera i mänskliga rättighets- och demokratifrågor utanför Västeuropa om man inte höll rent framför egen dörr. Han vädjade till regeringen i Ankara att förstå detta grundläggande faktum, som var utgångspunkten för den kompromiss om resolutionstexten som utarbetats i politiska utskottet.

Församlingen antog med bred majoritet en resolution (nr 794). I denna konstaterar församlingen att konstitutionen har en lång rad svagheter såsom

inskränkningar av mänskliga rättigheter, vittgående maktbefogenheter åt statschefen och bristande självständighet för domstolarna. Det erinras om att landet ännu inte återgått till en situation förenlig med Europarådets stadga och den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Bekymmer yppas över att tidigare politiker utesluts från medverkan i den demokratiska processen. Församlingen understryker att Turkiets fortsatta medlemskap i Europarådet är avhängigt återupprättade grundläggande fri- och rättigheter, inkl. minoriteters rättigheter.

Bland besluten märks att församlingen allvarligt överväger rekommendera ministerkommittén åtgärder enligt Europarådets stadgas artikel 8, som handlar om uteslutning av medlemsland. Den turkiska regeringen uppmanas att avstå från att utnyttja sin rösträtt i ministerkommittén till dess att parlamentarisk demokrati helt återupprättats och till dess Turkiet ånyo representeras i Europarådets parlamentariska organ.

Övriga politiska frågor

Den italienske kommunisten Franco Calamandrei hade till *april*mötet utarbetat en rapport (dok. 4878) om *demokratins skydd mot terrorism i Europa*. Rapporten innehöll ett avsnitt om förekomsten av terrorism i vissa av Europarådets medlemsstater och behandlade möjligheterna och svårigheterna för samarbete staterna emellan att bekämpa terrorismen. Debatten samlade huvudsakligen deltagare från de länder som haft mera omfattande erfarenheter av terroristaktiviteter. I församlingens rekommendation (nr 941) noteras att terrorismen inte bara drabbat pluralistiska värden och institutioner, parlamentarisk demokrati och mänskliga rättigheter utan tenderar att sprida sig till andra samhällsområden. Det observeras att olika terroristorganisationer inte bara upprättar förbindelser med likasinnade organisationer i Västeuropa utan också med subversiva krafter i andra regioner och världsdelar. Ministerkommittén uppmanas verka för att den europeiska konventionen mot terrorism träder i kraft och att Wienkonventionerna om diplomatiska och konsulära förbindelser resp. FN-konventionen om internationellt skyddade personer vinner ökad anslutning både bland europeiska och icke-europeiska stater. Samarbete med Förenta staterna och Canada förespråkas, liksom ökade ansträngningar i samma syfte inom ramen för ESK-mötet i Madrid. Församlingen antog samtidigt ett direktiv (nr 408).

I oktober 1981 ägde i Madrid rum ett kollokvium om *Europa och Latinamerika: hotet mot mänskliga rättigheter*. Anita Gradin, som ledde kollokviet och den spanske socialisten Luis Yanez-Barnuevo hade utarbetat en gemensam rapport från kollokviet (dok. 4876 och 4879). I denna tecknades läget för mänskliga rättigheter i Latinamerika med bl. a. en genomgång landvis. Ett kortare avsnitt belyste några av de många orsakerna till rådande förhållanden. Ett särskilt kapitel ägnades främmande makters

strategiska och ekonomiska intressens inflytande på förhållandena för mänskliga rättigheter på kontinenten. I sin introduktion av rapporten underströk Anita Gradin de svåra flyktingproblem som följt i spåren på att mänskliga rättigheter skjutits åt sidan i ökad utsträckning.

I sin resolution (nr 774) uppmanar församlingen Europarådsstaternas regeringar att avbryta all militär hjälp till och militärt besöksutbyte med repressiva regimer och koncentrera ekonomiskt bistånd till de fattigaste sektorerna i dessa samhällen, att inom ILO vidta åtgärder för att s. k. fackföreningsrepresentanter från förtryckarregimer förhindras medverka i denna organisations arbete så länge fackföreningsledare sitter fängslade och fackföreningarna förhindras utöva sina fackliga rättigheter, att främja en förhandlingslösning i El Salvador, att söka förmå Förenta staterna att ompröva sin politiska inställning till läget i Latinamerika på ett sådant sätt att man inte bara analyserar denna i ett traditionellt öst-västperspektiv, att verka för att regeringarna i Centralamerika och Förenta staterna trappar ned de militära styrkorna och i detta syfte utarbetar icke-angreppspakter, att stödja nationalkommittéer för skydd av de mänskliga rättigheterna i Latinamerika och bistå konflikternas offer med humanitärt stöd, att särskilt uppmärksamma flyktingarnas öden och främja deras yrkesmässiga och politiska aktiviteter samt att särskilt bistå de få demokratiska staterna i Latinamerika i syfte att förmå dem att avhjälpa sin allvarliga ekonomiska obalans.

Församlingen antog samtidigt ett direktiv (nr 409) som ger det juridiska utskottet uppdraget att söka medverka till att försvinnanden avskaffas som straff och befolknings- och flyktingutskottet att söka bidra till en harmonisering av de europeiska staternas lagstiftning rörande levnadsomständigheterna och möjligheterna till arbete för latinamerikanska flyktingar.

Efter rapport från den tyske kristdemokraten Gerhard Reddemann (dok. 4893) och en realtvt kort debatt antog församlingen en rekommendation om *krisen i Sydatlanten*. Församlingen uttrycker oro för försämringen av läget i området och för risken att människoliv kan komma att spillas samt för försämringen av det internationella läget och särskilt förhållandet mellan Europa och Latinamerika. Den argentinska krigsmaktens ockupation av Falklandsöarna/Malvinerna förklaras utgöra ett brott mot grundläggande principer i den internationella rätten, särskilt dem som avser fredligt biläggande av tvister, förbudet mot bruk av våld och rätten till självbestämmande såsom de kommer till uttryck i FN:s stadga och de internationella mänskliga rättighetskonventionerna. Församlingen stöder därför FN:s säkerhetsråds resolution nr 502 och kräver omedelbart upphörande av fientligheterna och omedelbart tillbakadragande av de argentinska trupperna från öarna samt uppmanar de argentinska och brittiska regeringarna att söka en diplomatisk lösning på tvisten. Församlingen uttrycker solidaritet med Storbritanniens förklarade målsättning att uppnå en fredlig och rättvis lösning och välkomnar EG:s energiska åtgärder. Befolkningen på de ockuperade öarna omfattas av församlingens sympati. Det noteras att

Argentina f. n. är en militärdiktatur i vilken mänskliga rättigheter och grundläggande friheter inte existerar. Det noteras också att frågan om framtida status för öarna, inkl. frågan om suveränitet hade varit föremål för förhandlingar mellan Argentina och Storbritannien innan Argentina invaderade samt att parterna så sent som i februari 1982 offentligt understrukt den konstruktiva och hjärtliga atmosfär som präglade dessa förhandlingar. Församlingen uppmanar ministerkommittén att vädja till parterna i tvisten att tillämpa säkerhetsrådets resolution nr 502 och att åter förhandla isyfte att nå en fredlig lösning samtidigt beaktande FN:s stadga, de internationella mänskliga rättighetskonventionerna och befolkningens legitima rättigheter.

Politiska utskottets generalrapportör, gaullisten Jacques Baumel hade utarbetat en rapport (dok. 4880) om *läget i Polen och öst-västrelationerna*. Församlingen antog en resolution (nr 775) i vilken man beklagar interventionen mot en stor och folklig rörelse i den "nationella räddningens namn" av den polska armén, som stod under yttre tryck. Interventionen förklaras allvarligt ha försämrat läget inte bara för mänskliga rättigheter och då särskilt församlingsfriheten och yttrandefriheten utan också för ekonomin. Församlingen hyllar det mod som fortfarande karakteriserar den polska katolska kyrkans roll. Den har behållit det polska folkets förtroende genom att särskilt kräva frigivande av medlemmarna i Solidaritet som en förutsättning för nationell försoning. Det noteras att ESK-mötet i Madrid suspenderades som en följd av utvecklingen i Polen och att som en konsekvens därav en förbättring av läget är en förutsättning för den klimatförändring som är nödvändig för att det möte som återupptas i Madrid den 9 november 1982 skall bli framgångsrikt. I resolutionen tas avstånd från den utpressning som bedrivs av dem som behandlar all opposition till läget i Polen som en hållning som är fientlig till fred i Europa. Församlingen beklagar att supermakternas förhandlingar om begränsning av eurostrategiska kärnvapen ajournerats.

Efter Israels inmarsch i Libanon antog det ständiga utskottet vid *minisessionen* en resolution (nr 776) om *krisen i Libanon*. En rapport hade utarbetats av den holländske liberalen Wim van Eekelen (dok. 4933). I resolutionen fördöms Israels invasion av Libanon och uttrycks besörtning över de stora förlusterna av liv bland libanesiska och palestinska civila.

Resolutionen, som tillkom på ursprungligt initiativ av de svenska ledamöterna tar i övrigt sikte på att förmå Israel att acceptera de internationella hjälporganisationernas insatser bland libanesiska och palestinska flyktingar. Dessutom uppmanas Israel att uppfylla sina åtaganden att ge fullständig autonomi åt innevånarna på Västbanken och i Gaza som ett steg i självbestämmandeprocessen. I samband med omröstningen om resolutionen förkastade en bred majoritet ett tilläggsförslag av den belgiske socialisten Claude Dejardin, som föreslog att Israels observatörstatus i Europarådsförsamlingen borde avbrytas.

När frågan ånyo behandlades vid höstsessionen skedde det också mot

bakgrunden av massakrerna i flyktinglägren i västra Beirut. Den österrikiske socialdemokraten Karl Reinhart hade framlagt en rapport på politiska utskottets uppdrag (dok. 4960) och Lord McNair, liberal, en på uppdrag av befolkningsutskottet (dok. 4967). Debatten samlade ett trettiotal talare, som genomgående ställde sig kritiska till Israels engagemang i Libanon.

Anita Gradin ansåg att det var lätt för ett land att slå dövörat till när man kritiserades från alla håll. Genom att hålla alla kritiker för illasinnade fiender avskärmade man sig från åsiktsbyte. Som Israelvän fruktade hon att hennes meningsfränder skulle vara för finkänsliga för att yppa sina verkliga känslor för israelerna och att de senare slutade att lyssna till sina vänner. Hon kunde inte hålla med dem som hävdade att Israel snarare behövde goda vänner än goda råd. Hon uppmanade i stället Israel att lyssna när världsoinionen sörjde och var chockerad över massakrerna i Sabra och Chatila, när krav restes på att dessa fruktansvärda brott måste utredas och de ansvariga ställas till svars, när världsoinionen skulle komma att lägga ansvaret för massakern på Israels regering intill dess alla fakta framkommit, särskilt som handlingarna utfördes med stöd och tyst medgivande av israelisk trupp. Israel borde också lyssna när krav restes på säkerhet för palestinierna i Libanon och då det hävdades att våld mot försvarslösa äldre, kvinnor och barn i flyktinglägren och på annat håll aldrig kunde tolereras.

Hon gav uttryck för solidaritet med alla dem som i Israel demonstrerade mot den israeliska regeringens politik. Hon framhävde inte bara Israels utan också Europarådets ansvar för att det som inträffat i Beiruts flyktingläger inte upprepades. Hon syftade då på israeliska parlamentarikers observatörsstatus i Europarådsförsamlingen. Om något liknande tilläts inträffa igen varnade hon för att detta skulle kunna komma att innebära ett dråpslag mot stabiliteten i Israel, ja, t. o. m. mot landets existens. Den nyvalde libanesiske presidentens planer på att avväpna privatarméerna och på att förmå alla främmande trupper att lämna landet stöddes av Anita Gradin. Hon hoppades att, om planerna kunde förverkligas, detta skulle kunna leda till ett återupprättande av ett fritt och oberoende Libanon. Detta skulle också utgöra den bästa garantin för lugn vid Israels nordgräns. Hon hoppades att de israeliska observatörerna skulle medföra det intrycket hem, att, om inte en allvarligt menad sinnesändring kom till stånd i Israel, landet skulle komma att ställas inför en helt ny internationell situation präglad av den svaghet som ligger i isolering.

Församlingen antog utan nejroster och med ett fåtal avstående en omfattande resolution (nr 783) som bl. a. fördömer att israeliska trupper, genom att infalla i västra Beirut i strid med ett internationellt avtal, påtog sig hela ansvaret för lag och ordning i området och således måste dela ansvaret för massakern av oskyldiga människor i Sabra och Chatila. Dessutom anses att FN borde överväga att tillgripa sanktioner i enlighet med FN-stadgans artikel 41 eftersom alla främmande oinbjudna trupper vägrat lämna landet. En varaktig fred i Mellanöstern kan, enligt församlingen, endast åstadkom-

mas genom att det palestinska folket får utöva sin självbestämmanderätt innefattande dess oförytterliga och legitima rättighet till ett eget hemland. I en andra avdelning väddas om allt möjligt stöd åt UNRWA, UNICEF, Internationella röda kors-kommittén och WHO och dessa organisationers ansträngningar att bistå flyktingarna i Libanon.

Tanken på att vidga Europarådets kontakter utanför medlemskretsen är lika gammal som Europarådet självt. Bakgrunden har varit att man velat samla parlamentariker från parlamentariska demokratiska system kring frågor av gemensamt intresse. Hittills har denna strävan tagit sig två konkreta uttryck dels har Israel observatörer i Europarådets parlamentariska församling, dels samlas parlamentariker från OECD-länderna varje höst i Europarådsförsamlingen för att avhandla OECD:s årsrapport.

Församlingspresidenten, den spanske ledamoten José Maria de Areilza, demokratiska koalitionen, har under något års tid verkat för att man borde förnya tanken på ett bredare tankeutbyte också om politiska frågor med särskild anknytning till demokratispörsmål. Till detta borde inbjudas en vidare krets än parlamentsledamöter i Europarådets medlemsländer.

Vid *minisessionen* förelåg rapporter i saken från politiska utskottet av den irländske ledamoten James Leonard, Fianna Fail, (dok. 4916) och från ekonomiska utskottet av gaullisten Jean Valleix (dok. 4924). Ständiga utskottet antog en resolution (nr 777) i vilken man erinrar om att parlamentariker från OECD-kretsen årligen befinner sig i Strasbourg och att man därför borde utnyttja detta tillfälle för att med dem diskutera och där så är möjligt också enas om gemensamma ståndpunkter om politiska problem som alla demokratier möter. Beslut fattas om att hösten 1983 inkalla en *Strasbourgkonferens* om ett begränsat antal politiska frågor och till vilken parlamentariska delegationer från OECD:s medlemsländer inbjuds. Enligt Leonards rapport är avsikten att det skall ges möjlighet för exempelvis andinska parlamentet och andra latinamerikanska parlament att sända observatörer.

Den holländske liberalen Wim van Eekelen hade till *höstmötet* på politiska utskottets uppdrag utarbetat en rapport om *europiskt samarbete under 1980-talet*. Där tecknades i korta drag den europeiska samarbetstankens historia, och när det gällde framtiden skildrades på numera klassiskt vis de inbyggda farorna av dubbelarbete och konkurrens mellan Europarådet och de europeiska gemenskaperna EG. Den s. k. Genscher-Colomboplanen om utvidgat EG-samarbete på kulturens område nämndes tillsammans med planerna på intensifierat samarbete om de mänskliga rättigheterna inom EG som två områden som till synes står i konflikt med Europarådets strävanden. Församlingen antog ett direktiv (nr 414), i vilket församlingens politiska utskott får i uppdrag att till våren 1983 utarbeta detaljförslag om hur man från Europarådets sida bör gripa sig an problemen på detta område.

En omfattande katalog om bristerna i flera östeuropeiska staters efterlevnad av slutakten från Helsingfors var huvudinnehållet i den brittiske

konserverte ledamoten David Atkinsons rapport om *tanke-, samvets- och religionsfrihet i Östeuropa* och ESK-uppföljningsmötet i Madrid (dok. 4970). Församlingen fattade tre beslut. I en rekommendation (nr 955) uppmanas ministerkommittén att söka skapa ett system enligt vilket alla i den europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen deltagande staterna ges möjlighet att inför den felande regeringen påvisa brott mot mänskliga rättigheter.

I en resolution (nr 787) uppmanas de i Madrid deltagande Europarådsstaterna att verka för inkallandet av en konferens om mänskliga rättigheter och en avspännings- och nedrustningskonferens inom ramen för ESK-processen. Vidare bör en särskild översynskommitté tillsättas i Madrid med syfte att genomföra fullständiga undersökningar av all information, varifrån den än må komma, om förföljelser för någons tros skull. Avsikten är att resultatet av dessa undersökningar skall offentliggöras och hänskjutas till FN:s kommission om mänskliga rättigheter. Europarådets medlemsregeringar uppmanas att verka för frisläppande och rehabilitering av alla som fängslats för att de klagat med hänvisning till 1975 års slutakt från Helsingfors. Medlemsregeringarna uppmanas att välja plats för ett nytt uppföljningsmöte i ett land som uppträder i enlighet med Helsingforsaktens princip 7 i korg I om tanke-, samvets- och religionsfrihet. I ett direktiv (nr 415) inbjuds Europarådsförsamlingens utskott för europeiska icke-medlemsländer att diskutera möjligheten att upprätta ett Europarådsregister omfattande alla klagomål som församlingens ledamöter erhåller om brott mot mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i samtliga europeiska icke-medlemsländer.

Den judiska befolkningens situation i Sovjetunionen var föremål för en rapport av Anita Gradin år 1980. Kurt Hugosson presenterade vid januarimötet en rapport (dok. 4936 rev. 2) i samma ämne. Också denna hade ursprungligen utarbetats av Anita Gradin. I sin introduktion av rapporten underströk Hugosson bestämmelserna om rörelsefrihet i FN-konventionen om civila och politiska rättigheter. Trots dessa hade de sovjetiska myndigheterna i det närmaste avbrutit möjligheterna för judar att lämna Sovjetunionen. 1979 hade mer än 50 000 judar fått lämna landet under det att tre år senare knappt 3 000 beretts samma möjlighet. Hugosson ansåg att den judiska befolkningen dömts till en tillvaro som andra rangens medborgare. Särskilt allvarligt var det att judarna inte fick återupprätta de skolor och andra kulturinstitutioner som de tidigare haft tillgång till.

I den av församlingen enhälligt antagna resolutionen (nr 795) uttrycks bekymmer över den våg av antisemitism som drar över samhällslivet i Sovjetunionen, särskilt inom det högre utbildningsväsendet. Församlingen anser att den världspolitiska situationen inte bör påverka de sovjetiska judarnas rätt att lämna landet. Regeringen i Sovjetunionen uppmanas att upphäva de släktskapsregler som tillämpas för att begränsa utresemöjligheterna. Ett upphävande anses åstadkomma ett bättre förhandlingsklimat vid

ESK:s uppföljningsmöte i Madrid. Regeringen uppmanas bevilja fler utresevisa så att familjer kan återförenas i Israel eller på annat håll. De som fängslats eller förvisats för att de sökt utresa bör beviljas amnesti. Församlingsledamöterna uppmanas att agera i sina nationella parlament och uppvakta sina regeringar för att trycket skall öka på Sovjetunionen att följa sina åtaganden på emigrationsområdet och för att dessa frågor tas upp vid det återupptagna mötet i Madrid.

4. Ekonomi – utvecklingssamarbete

I en gemensam debatt behandlade församlingen vid *april*mötet fyra rapporter om relationerna mellan u-länderna och i-länderna. Den tyske kristdemokraten Wilfried Böhm hade utarbetat en rapport (dok. 4875) om *utvecklingstendenser och förutsättningar för befolkningsförändringar i Europa och mindre utvecklade länder*. Böhm sammanfattade i denna resultatet av det kollokvium som ägt rum i Strasbourg i december 1981. I egenskap av ordförande i befolknings- och flyktigutskottet sammanfattade Anita Gradin debatten i detta stycke och pekade därvid särskilt på att gapet mellan industrialiserade och icke industrialiserade länder ökar kontinuerligt. Som en följd av denna olyckliga utveckling ökade ständigt antalet fattiga människor. I den av församlingen enhälligt antagna resolutionen (nr 771) uppmanas Europarådsstaternas regeringar att bättre samordna befolkningspolitiken, att stödja 1983 års konferens i Europarådsförsamlingens regi om Europas bidrag till en mera rättvis fördelning och bevarande av jordens fysiska resurser och om en förbättring av förbindelserna mellan länderna på norra resp. södra halvklotet samt att ge sitt fulla stöd till den demografikonferens som genomförs i Strasbourg i september 1982.

Livsmedelssituationen i världen tecknades i en rapport (dok. 4870) av den österrikiske socialdemokraten Johann Windsteig. Han konstaterade bl. a. att även om den gröna revolutionen ökade per capita-utbudet av livsmedel sett i ett globalt perspektiv så inträffade det i några länder att de fattigaste och mest felnärda delarna av befolkningen fick det sämre än tidigare. Frågan var inte bara hur mycket föda som skulle produceras utan också vilken och på vilket sätt den skulle frambringas. Församlingen uppmanar i sin resolution (nr 772) sina medlemmar att i resp. parlament söka förmå regeringarna att öka sina bidrag i enlighet med 1980 års internationella livsmedelskonvention, att ytterligare höja sina bidrag till FN:s livsmedelsprogram, FN:s flyktingkommissarie, den Internationella jordbruksutvecklingsfonden och Internationella valutafonden, som nyligen börjat finansiera spannmålsimport till en rad u-länder, att verka för återupptagna förhandlingar om ett internationellt spannmålsavtal mellan producent- och konsumentländer, att inom FAO främja radikala landreformer samt att internationellt verka för en minskad befolkningsökning.

Christian Lenzer, tysk kristdemokrat, framlade en rapport (dok. 4874) om

FN:s konferens i Nairobi i augusti 1981 om nya och förnybara energikällor. I församlingens rekommendation (nr 939) uttrycks stöd för de slutsatser man kom fram till vid Nairobi-konferensen.

Som en uppföljning till debatten i maj 1981 om människans behov och jordens resurser (se dok. 4706 och res. 747) framlade den isländske ledamoten Olafur Grimsson, folkalliansen, en rapport (dok. 4882) om en konferens om Europas bidrag till förbättrade nord-sydförbindelser och bättre skydd av jordens resurser. Rapporten spann på temat ömsesidigt beroende mellan i- och u-länderna och behovet av gemensamma lösningar. I ett direktiv (nr 407) beslutar församlingen att 1983 anordna en konferens om Europas bidrag till förbättrade nord-sydförbindelser och bättre skydd av jordens resurser. Vid konferensen skall följande huvudämnen avhandlas: livsmedelssituationen i världen, de sammanhängande problemen mellan befolkningstillväxten och den snabba förbrukningen av resurser nödvändiga för människans överlevnad samt de föreslagna överläggningarna om internationella ekonomiska reformer.

När Anders Björck sammanfattade debatten i plenum av sin rapport om europeisk luftfartspolitik (dok. 4883 rev.) framhöll han att problemet för de europeiska flygbolagen är att de gör vinster på trafiken i Europa, där det inte råder konkurrens, under det att de förlorar dessa vinster på rutterna över Nordatlanten där ett regelfritt system råder. Detta betydde att européerna betalade för turister och andra som färdades över Atlanten. Detta kunde inte få fortgå. Därför sökte man nu införa ett nytt system för prissättning av flygresor för Nordatlanten och Europa i syfte att åstadkomma mer likartade konkurrensvillkor.

Församlingen uppmanar i sin resolution (nr 773) Europarådets medlemsregeringar och den europeiska luftfartsorganisationens (ECAC) medlemsstater bl. a. att söka nå en överenskommelse med myndigheterna i Förenta staterna om en stabil tariffordning för Nordatlantrutterna och därmed få slut på den kontrovers som åstadkommit av den process som den amerikanska luftfartsmyndigheten driver mot ett antal europeiska flygbolag. Det förordas att man inom ECAC snarast slutför överläggningarna som avser att leda till större frihet för bolagen att konkurrera och att man tar hänsyn till både positiva och negativa effekter som åstadkoms av vissa bolags poolarrangemang. Församlingen önskar också att konsumentintressena skall få komma till tals bättre i de förhandlingar som avser fastställande av tariffer.

Församlingens årliga granskning av OECD:s verksamhet ägde som vanligt rum under höstmötet. I debatten deltog förutom församlingsledamöterna, generalsekreteraren i OECD, Emile van Lennep samt parlamentariker från Australien, Canada, Finland, Japan, Nya Zeeland och Förenta staterna. Inför debatten hade framlagts en huvudrapport från ekonomiska utskottet (dok. 4951) samt yttranden från andra utskott, nämligen utskottet för vetenskap och teknologi (dok. 4968), jordbruksutskottet (dok. 4952) och utskottet för regionplanering och lokala myndigheter (dok. 4956). Försam-

lingen antog en omfattande resolution (nr 785) vari OECD:s olika verksamhetsgrenar kommenteras.

Till minisessionen hade den brittiske labourledamoten Ronald Brown utarbetat en rapport om *ekonomiska förbindelser mellan Öst- och Västeuropa* (dok. 4919). I denna beskrevs den ekonomiska situationen i Östeuropa och hindren för ökad handel mellan de båda Europahalvorna. Ett avsnitt behandlade dumpingfrågor och ett annat de politiska övertonerna i samhandeln. Handeln mellan de båda tyska staterna, handeln med energiråvaror och livsmedelshandeln ägnades särskild uppmärksamhet. Ständiga utskottet antog en resolution (nr 778), som bl. a. uppmanar Europarådets medlemsregeringar att uppmuntra handeln med Östeuropa av både ekonomiska och politiska skäl. Därvid bör särskilt uppmärksammas antidumpingåtgärder och kompensationsarrangemang. Medlemsregeringarna uppmanas att, inom ramen för OECD:s energiorgan IEA, verka för en ökad diversifiering av energiförsörjningen inom vissa Europarådsstater i syfte att minska deras beroende av gasleveranser från Sovjetunionen.

Efter rapport från Franz Oehri, Liechtenstein, patriotiska unionen, (dok. 4920) antog ständiga utskottet vid minisessionen en resolution (nr 947) om *skydd av konsumenternas ekonomiska och sociala intressen*.

Förbindelserna mellan Europa och Japan diskuterades för första gången med deltagande av japanska parlamentariker under höstsessionen. Den tyske kristdemokraten Hermann Josef Unland hade utarbetat en rapport om de ekonomiska förbindelserna (dok. 4955), gaullisten Jacques Baumel en om förbindelserna i allmänhet med tonvikt på de politiska (dok. 5459) och den tyske kristdemokraten Günther Müller en om de kulturella förbindelserna (dok. 4943). I debatten, som samlade 17 talare, hävdade några européer vikten av att Japan öppnar sin marknad för europeiska produkter, under det att andra ansåg att det var för lättvindigt att göra Japan till syndabock. Europa borde i stället lära av Japans framgångar och bl. a. satsa mer på utveckling och forskning samt åstadkomma en bättre ekonomisk demokrati, som skulle skapa samhörighetskänsla mellan kapital och arbete, vilket i sin tur skulle öka produktiviteten i Europa. Från japansk sida konstaterade man att länken Japan-Europa var den svagare i de nya strävandena efter trilaterala förbindelser Japan-USA-Europa. Man välkomnade därför tillfället att ha en öppen diskussion i Strasbourg. Delegationsledaren förklarade att den japanska marknaden faktiskt var öppnare än de flesta i Europa och att det ankom på europeiska säljare att söka penetrera den enorma japanska marknaden. En delegationsmedlem erkände dock att icke-tariffära handels hinder utgjorde ett både komplicerat och svårgenomträngligt problemkomplex. Åter en tredje hade hoppats att européerna inte skulle förblindas av handelsproblem utan se möjligheterna till en utveckling av förbindelserna också på de politiska och kulturella områdena.

Församlingen antog en rekommendation (nr 954) i vilken ministerkommittén uppmanas vidta en rad åtgärder till förmån för ökat kulturellt utbyte

med Japan främst med tonvikten på personellt utbyte mellan ungdomar. Rekommendationen tar också upp vissa flyktingfrågor. I den samtidigt antagna och mycket omfattande resolutionen (nr 784) ligger tonvikten vid handelsförbindelserna och möjliga åtgärder att förbättra dessa.

Den tyske socialdemokraten Uwe Holtz hade till *januarimötet* utarbetat en rapport på ekonomiska utskottets uppdrag om *utvecklingssamarbete och mänskliga rättigheter* (dok. 4997). Från juridiska utskottet förelåg ett yttrande (dok. 5009) utarbetat av den holländske kristdemokraten Jan Nico Scholten. Vid introduktionen av rapporten framhöll Holtz att utskottet visserligen var positivt till ökat samarbete med u-länderna, men bistånd skulle paras med stöd för mänskliga rättigheter. Skyddet av individen var en internationell uppgift och biståndspolitik borde därför också innefatta en dimension om mänskliga rättigheter. En sådan politik borde användas som ett instrument för att främja respekten för mänskliga rättigheter i hela världen. Regeringar borde därför, enligt Holtz, som biståndspolitiska mål inte bara ha tillfredsställelse av basbehov utan också skyddet av civila och politiska rättigheter.

Debatten samlade ett trettio talare, som huvudsakligen instämde i de slutsatser som Holtz dragit. Margaretha af Ugglas sade att man i Sverige erkänt att man också måste stödja strävandena att främja ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter när man ville stärka mänskliga rättigheter. En relativt låg ekonomisk och social standard fick emellertid inte vara en ursäkt för att åsidosätta civila och politiska rättigheter. af Ugglas kritiserade utvecklingsstrategier som byggde på kollektivering och tvång och förordade frigörandet av den individuella drivkraften. Hon föredrog rent humanitärt bistånd via icke statliga organisationer i de fall då mottagarländer kränkte grundläggande mänskliga rättigheter. Detta var bättre än att avbryta biståndet. Avbrott skulle riskera att drabba den fattigare delen av befolkningen i dubbel bemärkelse.

Församlingen antog en omfattande rekommendation (nr 962) med 15 punkter, som medlemsregeringarna bör iakta vid den konkreta utformningen av biståndspolitiken.

5. Sociala frågor – hälsovård

Vid *minisessionen* förelåg en rapport av den schweiziske socialisten Willy Donzé (dok. 4917) om vissa bestämmelser i den *européiska sociala stadgan*, vilka inte ratificerats. I ständiga utskottets yttrande (nr 111) uppmanas ministerkommittén att verka för att de stater, vars lagstiftning nära överensstämmer med stadgan, förmås att snarast ändra lagstiftningen så att de kan ansluta sig till stadgan eller de bestämmelser i denna som de gjort undantag för. De stater som ännu inte anslutit sig till stadgan är f. n. Belgien, Grekland, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Portugal, Schweiz och Turkiet.

17 miljoner *arbetslösa* i Europarådets medlemsländer, deras personliga, sociala och ekonomiska problem jämte samhällets sociala och ekonomiska svårigheter både som orsak och följder utgjorde bakgrunden till en stundtals livlig debatt om arbetslöshetsproblem vid *höstsessionen*. Den tyske socialdemokraten Peter Büchner hade utarbetat en rapport på uppdrag av socialutskottet (dok. 4953) och den schweiziske socialisten Richard Müller ett yttrande för befolkningsutskottets del (dok. 4946). Debattens 30 deltagare fördelades mellan dem som i Keynes anda förespråkade samhälls-åtgärder och kraftfulla åtgärder från regeringarna i syfte att låta den offentliga sektorn generera ekonomisk aktivitet, konservativa, huvudsakligen britter, som agerade till förmån för monetaristiska lösningar och liberaler som ansåg att rapporten och det vidfogade förslaget till rekommendation var för ensidiga och inte tog hänsyn till de djupgående ekonomiska obalansproblemen som låg till grund för den rådande svåra situationen.

Kurt Hugosson kritiserade dem som ansåg att arbetslösheten kunde nedbringas bara genom att minska arbetstiden för dem som i dag har arbete. I stället borde man öka antalet anställda i en rad sysselsättningar. Inom den offentliga sektorn fanns det flera områden som borde kunna tillfredsställa behov som ännu inte uppfyllts. Detta gällde hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, utbildningsområdet och transportsektorn.

I Sverige hade man nu stora budgetunderskott och underskott i betalningsbalansen, vilka var uttryck för att landets totala produktion var för liten i förhållande till den totala konsumtionen, vilket i sin tur utgjorde bevis för behovet av ökad produktion. Han underströk att en förkortning av arbetstiden var oförenlig med den svenska arbetarrörelsens sociala analys. Arbete skulle även i framtiden vara det viktigaste elementet när det gällde att omstrukturera samhället. Målsättningen var alltså inte mindre arbete utan arbete åt alla. Hugosson framlade ett ändringsförslag i syfte att i rekommendationsförslaget stryka den passus som talade om arbetstidsförkortningar, men församlingsmajoriteten förkastade det.

Daniel Tarschys ansåg att rekommendationsförslaget syntes vilja få bukt med arbetslösheten huvudsakligen med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dessa var i och för sig nödvändiga men inte tillräckliga. Genom att lägga tonvikten vid ökade offentliga stödåtgärder förbisåg förslaget de brännande problemen, nämligen bristande betalningsbalans, kostnadsproblem, skatte-trycksfrågor, ökade sociala avgifter, den svarta arbetsmarknaden, nationella budgetunderskott, de protektionistiska tendenserna samt ekonomiska flaskhalsar.

Många av kommitténs förslag hade prövats och befunnits otillräckliga. Rekommendationen krävde ökade bidrag till den privata sektorn, som om denna inte vore översubsidierad redan. Den västtyska social-liberala koalitionen hade försökt finna en väg bort från subsidieringspolitiken. Det vore en mera löftesrik väg att gå, menade Tarschys.

Med smalaste möjliga marginal både i vad avser kravet på antalet

närvarande ledamöter och erforderlig majoritet antog församlingen en rekommendation (nr 948).

Den portugisiske socialdemokraten Antonio Queiroz hade till *januarimö-*tet utarbetat en rapport om den *sjunde översynsperioden av tillämpningen av den europeiska sociala stadgan* (dok. 4983). I församlingens yttrande (nr 113) uppmanas ministerkommittén att på en rad punkter erinra flera medlemsländer om att de bättre bör tillämpa den europeiska sociala stadgan. Även Sverige bör i ett avseende efterleva stadgan striktare, nämligen när det gäller att tillförsäkra mödrar som ammar sina barn tillräcklig ledighet under arbetstiden för detta ändamål. Enligt en inom Europarådet verksam expertkommitté brister efterlevnaden i detta stycke i Sverige och Italien, där hushållsanslådlda inte ansetts skyddade i den utsträckning som stadgan föreskriver.

6. Juridiska frågor

Den 10 september 1982 beslöt församlingens byrå att inte vidta den sedvanliga åtgärden att sända en motion till vederbörande utskott för beredning. Det gällde en motion om utarbetandet av en *militär uppförandekod*. Vid höstmötet beslöt församlingen emellertid att dess juridiska utskott skulle utreda möjligheterna att utarbeta en sådan kod (direktiv nr 411).

Yttrandefrihet och kontroll av skadlig annonsering, en problemställning som ökat i aktualitet framför allt sedan televisionen slog igenom, var föremål för rapporter av den holländske kristdemokraten Jan Nico Scholten (dok. 4940) och den schweiziske socialisten Willy Donzé (dok. 4966). I församlingens rekommendation (nr 952) uttrycks en önskan att motverka missbruk av mänskliga rättigheter och därför uppmanas ministerkommittén att i ljust av artikel 10 i den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter undersöka möjligheterna att åstadkomma internationella åtgärder för att skydda yttrandefriheten genom att reglera kommersiell annonsering, särskilt i radio och television.

Den brittiske konservative ledamoten Percy Grieve presenterade i en rapport de hittills uppnådda resultaten i *FN:s havsrättskonferens* (dok. 4958). Grieve ansåg att parlamenten förr eller senare skulle komma att ställas inför ratifikationsspörsmålet sedan konventionen undertecknats. Det vore därför värdefullt om de europeiska staterna kunde närma sig en gemensam ståndpunkt och om så mycket information som möjligt kunde erhållas från så många som möjligt. Han ville därför inte gå in på en detaljanalys av konventionsutkastet utan föreslog i stället att Europarådet anordnade ett symposium om havsrättskonventionen. Detta blev också församlingens beslut (direktiv nr 413). Avsikten var att detta skulle äga rum under första halvan av år 1983.

I en rapport beskrev den holländske socialisten Pieter Stoffelen vad som

gäller vid *utlämning av brottslingar* i Europarådets medlemsstater (dok. 4950). I församlingens rekommendation (nr 950) konstateras att de existerande utlämningsavtalen visat sig vara obsoleta i stora stycken. Därför uppmanas ministerkommittén verka för att Europarådsstaterna harmoniserar sin straffrättslagstiftning samt att den europeiska brottskommittén (CDPC) får i uppdrag att undersöka möjligheterna att förenkla den procedur som i dag finns inskriven i den europeiska utlämningskonventionen.

Inte alla medborgare i Europarådsstaterna äger rösta när de vistas utomlands. Inte heller tillåter alla Europarådsstater att utländska medborgare som vistas i ett land därifrån deltar i sitt hemlands val genom röstning t. ex. på ambassader eller konsulat. Dessa, som vi vill kalla, missförhållanden hade den oberoende schweiziske ledamoten Claudius Alder behandlat i en rapport om *rösträtt för medborgare i Europarådsstater* (dok. 4934). Synpunkter från befolkningsskommittén på ärendet hade framlagts av irländaren Niall Andrews, Fianna Fail (dok. 4945).

Daniel Tarschys tyckte sig finna en rörelse i riktning mot att medborgare som vistas utomlands inte förlorar intresset för vad som sker i hemlandet. Därför borde de ges möjlighet att medverka i den politiska processen och uttrycka sin uppfattning i val. Hittills hade medborgarna i Frankrike, Grekland, Italien, Norge, Portugal, Spanien, Sverige och Schweiz erhållit dessa möjligheter. Vilande förslag i samma riktning fanns i Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland och Luxemburg. Han hoppades att också andra länder skulle följa detta mönster. Det fanns emellertid ett problem i detta sammanhang, nämligen därför att ett fåtal länder i Europa hindrade utlämningar från att utnyttja sina möjligheter att rösta i sina hemländers val. Detta gällde Schweiz och därför fann Tarschys det tillfredsställande att en schweizare hade presenterat en så positiv rapport. Tyvärr måste Daniel Tarschys konstatera att ett land som tidigare tillåtit utlämning att rösta nu plötsligt ändrat uppfattning. Förbundsrepubliken Tysklands attitydförändring hade inneburit att man i Sverige hade måst stifta undantagsbestämmelser inför valet 1982 för att göra det möjligt för svenskar bosatta i Tyskland att delta i septembervalen. Eftersom han ansåg att det var av mycket stor vikt att i utlandet boende medborgare fick möjlighet att utnyttja sin rösträtt hemma hoppades han att Schweiz och Förbundsrepubliken Tyskland skulle ta intryck av rapporten och den rekommendation som församlingen skulle komma att anta och ändra sin negativa inställning.

I församlingens rekommendation (nr 951) uppmanas ministerkommittén stödja församlingens vädjan till medlemsregeringarna att tillåta utlämningar, åtminstone från Europarådsstater, att rösta när de är bosatta utomlands. Ministerkommittén uppmanas att studera vilket instrument som är bäst lämpat att skapa en europeisk juridisk garanti i detta hänseende. Vidare bör om möjligt medlemsstaternas vallagstiftning harmoniseras på detta område. Ministerkommittén bör överväga möjligheten att låta utarbeta ett tilläggsprotokoll till den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter i syfte

att också den vägen förmå medlemsstaterna att respektera sådan rösträtt för sina medborgare som vistas i en annan medlemsstat och förmå dem att avstå från att hindra utövandet av denna rösträtt på något sätt.

Omröstningen om rekommendationen skedde inte helt utan missljud och många avstående röster avgavs vid slutomröstningen. Anledningen härtill var att ett stort antal ledamöter som tillägg till rekommendationsförslaget önskade se uttalanden till stöd för att invandrare skall få delta i åtminstone lokala val i de stater där de vistas. Häremot invändes att detta var en annan i och för sig viktig fråga som inte borde behandlas samtidigt.

Under åren 1974–1977 hölls fyra möten med diplomatkonferensen om *krigets lagar* i Genève. Som bekant var den svenska regeringsdelegationen initiativtagare till konferensen och mycket aktiv under hela förhandlingsarbetet, som resulterade i två tilläggsprotokoll till de fyra Genèvekonventionerna om krigets lagar från den 12 augusti 1949. De båda tilläggsprotokollen öppnades för undertecknande den 12 december 1977. Ett dussintal länder hade till mars 1982 undertecknat tilläggsprotokollen och färre än tio hade anslutit sig till dem. Det ena tilläggsprotokollet avser skydd av offren för internationella väpnade konflikter och det andra skyddet av offren för icke-internationella väpnade konflikter.

Till *minisessionen* hade den schweiziske kristdemokraten Odilo Guntern sammanställt en rapport om krigets lagars historia och i korthet sammanfattat resultatet av diplomatkonferenserna som ledde till tilläggsprotokollen (dok. 4905). Ständiga utskottet antog en rekommendation till ministerkommittén (nr 945) i vilken denna uppmanas inbjuda medlemsregeringarna att påskynda ratifikationen av de båda tilläggsprotokollen samt att se till att krigets lagar blir kända genom att militär personal och civila undervisas om 1949 års Genèvekonventioner och de båda tilläggsprotokollen.

Efter rapport av irländaren Oliver J. Flanagan, *Fine Gael*, (dok. 4804) antog ständiga utskottet en rekommendation (nr 946) om *ansvar för oljeplattformars skador på havsmiljön*. Ministerkommittén uppmanas studera civilt, straffrättsligt och administrativt ansvar för de skador som åstadkoms på den marina miljön av verksamheten på oljeplattformar till havs och att söka åstadkomma ett enhetligt system för detta ansvar.

På uppdrag av utskottet för förbindelserna med de nationella parlamenten och allmänheten hade den belgiske ledamoten Raoul Bonnel, frihets- och framstegspartiet, utarbetat en rapport om *de nationella parlamentens roll vid ratifikation av Europarådskonventioner* och andra avtal inom Europarådet (dok. 4915). Ständiga utskottets resolution (nr 779) vänder sig till de nationella parlamenten som uppmanas söka påskynda ratifikationsproceduren för Europarådskonventioner och att ta hänsyn till de uttalanden som Europarådets parlamentariska församling till äventyrs gjort om dessa konventioner. Dessutom bör de nationella parlamenten avkräva sina regeringar regelbundna rapporter om varför vissa konventioner icke ännu blivit föremål för ratifikation eller varför reservationer fortfarande gäller

beträffande redan ratificerade konventioner.

Den 25 januari förrättade församlingen, efter förslag från ministerkommittén, *val av ledamöter i den europeiska domstolen för mänskliga rättigheter* från Förbundsrepubliken Tyskland, Grekland, Italien, Malta, Storbritannien och Sverige. Domarnas ämbetsperiod utgår den 20 januari 1992 med följande undantag: Den brittiske domarens mandat utgår under år 1990 då han uppnår 75 års ålder. Gunnar Lagergren, som valdes som domare från Sverige, kommer att lämna uppdraget under år 1987 då han uppnår 75 års ålder.

7. Kultur och utbildning

Det nya intresset för *kulturellt samarbete i Europa* som visats av EG var en utmaning för Europarådets arbete på kultur- och utbildningsområdet. Detta intresse bidrog till att skapa medvetande om Europarådets arbete och garantier för att det också fortsättningsvis speglar dagens relationer. Det kunde också bidra till utvecklingen av samarbetet med EG så att ett förutsättningslöst kulturellt samarbete åstadkoms. På detta sätt sammanfattade den norske ledamoten Jakob Aano, kristeleg folkparti, sin rapport till *april*mötet (dok. 4868) om europeiskt kultursamarbete. I debatten deltog bl. a. en ledamot från Finlands riksdag och den förre medlemmen av Europarådsförsamlingen, Norges kulturminister Lars Roar Langslet. I församlingens rekommendation (nr 940) till ministerkommittén önskas bättre samordning inom Europarådet av stödet till kulturen.

Kulturpolitik i städerna (dok. 4944) och experiment på stadsplaneområdet (dok. 4957) var två rapporter till *höst*sessionen av den franske socialisten Lucien Pignion resp. den holländska kristdemokraten Anna-Maria van der Werf-Terpstra. Församlingen noterar i sin resolution (nr 781) att grundläggande förändringar inom den ekonomiska och sociala strukturen i Europa har påverkat städernas struktur och givit upphov till allvarlig social spänning. Församlingen är övertygad om att alla europeiska städer, förutom sina ekonomiska och sociala funktioner, också borde bli centra för kulturell utveckling. Därför bör städerna åter bli mötesplatser för politiska, administrativa, kommersiella och kulturella aktiviteter. Gamla byggnader bör bevaras och restaureras, biltrafiken inskränkas och områden enbart för fotgängare bör utvidgas.

Den franske socialisten André Delehedde hade utarbetat en rapport om *hantverk* (dok. 4938). Av denna och debatten kring den framgick att man ser med stort allvar på det förhållandet att antalet kunniga hantverkare drastiskt minskat i industrialismens spår. Visserligen frodades konsthantverk för avsalu men vad flera talare efterhörde var en vilja bland unga människor att satsa på hantverksyrken. Samtidigt uttrycktes förståelse för att ungdomarna var tveksamma till detta eftersom attityden bland många människor till arbete med händerna lämnade mycket att önska. En attitydförändring i

samhället i stort var därför något att sträva efter. Församlingen antog en resolution (nr 783).

Kerstin Anér, den brittiske konservative ledamoten David Atkinson och den franske ledamoten Alain Mayoud, franska demokratiska unionen, hade till *januarimötet* lagt fram en gemensam rapport om *våld* (dok. 5013 + addendum). Den synnerligen omfattande rapporten behandlade terrorism, våld i media, våld inom idrotten, utbildningsfrågor m. m.

Kerstin Anér ansåg i sin introduktion att det viktigaste förslaget som lades fram var att regeringarna tillsammans med massmedierna borde söka komma fram till en gemensam etisk kod för hur medierna skall behandla våld i sina framställningar. När det gällde skolundervisningen var det angeläget att förbättra undervisningen så att eleverna fick lära sig konfliktlösning utan bruk av våld.

Församlingen antog en detaljrik rekommendation (nr 963) som, utöver de ovan nämnda förslagen, bl. a. innehåller uppmaning till förbud av skolaga och rätt för elever att slippa delta i experiment med djur. Samtidigt antogs en rekommendation (nr 964) om ett europeiskt icke-våldspris.

8. Vetenskap, teknologi, miljö, kommunala myndigheter

Efter rapport (dok. 4877) av den österrikiske socialdemokraten Johann Windsteig antog församlingen vid *april*mötet ett yttrande (nr 108) med anledning av de texter som antogs vid det 16:e mötet med *konferensen för lokala och regionala myndigheter i Europa*.

Återvinning av icke biologiskt nedbrytbart avfall var föremål för en rapport av den brittiske labourledamoten Peter Hardy (dok. 4821). Rapporten och församlingens rekommendation (nr 943) vill främja återanvändning och ser generösa skattelagar som ett medel att förmå företagen att tänka om och satsa på resurssnåla processer.

Efter rapport av den portugisiska socialdemokraten Angela Maria Roseta (dok. 4871) och en relativt kort debatt utan medverkan från den danska delegationens sida antog församlingen vid *höst*mötet en rekommendation om *koncentration av industri- och kärnkraftsanläggningar i gränstrakter* (nr 949). Ministerkommittén uppmanas verka för att medlemsregeringarna förenhetligar lagstiftningen på en rad områden till skydd för medborgarna i gränsområdena. Därvid bör beaktas att allmänheten konsulteras om alla aktiviteter som medför olycksrisker i gränsregionerna. Snabbt och ömsesidigt informationsutbyte bör planeras och regleras. Befolkningarna i gränssonerna bör ges likvärdig klagorätt och bilaterala avtal ingås om varningssystem. Regelbyggnaden på detta område bör fotas på principen om strikt ansvar för den som förorsakar skador. Som modell för avtal om konsultationer med befolkningen i gränstrakter bör användas den nordiska miljöskyddskonventionen.

Efter rapport av den brittiske labourledamoten Peter Hardy (dok. 5010)

antogs vid *januarimötet* en rekommendation (nr 958) om *miljövårdspolitik i Europa*. Församlingen inbjuder medlemsregeringarna att ge ökade resurser åt miljövården, att stärka lokala och regionala myndigheters roll i miljöskyddet och att vidta praktiska åtgärder för att komma till rätta med den nedsmutsning som industrin orsakar. Rekommendationen innehåller en särskild punkt om miljöriskerna som de kommande två årtiondenas ökning av lastbilstrafiken kommer att medföra.

Den österrikiske socialdemokraten Johann Windsteig hade utarbetat en rapport om resolutioner som antogs vid det *17:e mötet med den europeiska konferensen för lokala och regionala myndigheter*. Församlingen antog ett yttrande (nr 112).

Församlingen antog en resolution (nr 791) om *konferensen för den pyreniska regionen* efter rapport (dok. 4991) av den tyske socialdemokraten Karl Ahrens och den spanske ledamoten Llibert Cuatrecasas, medlem i det katalanska partiet samarbete och union.

Den schweiziske socialisten Anton Muheim hade sammanställt en rapport om *den europeiska kommunministerkonferensen* (nr 5012), och församlingen antog en rekommendation (nr 960), vari medlemsregeringarna uppmanas anta den europeiska stadgan för lokalt självstyre.

Utan debatt antog församlingen ett direktiv (nr 417) om *miljörörelserna och miljövård i Europarådets medlemsländer*. Miljörörelserna kritiserar för att inte vara beredda att dra konsekvenserna på alla samhällsområden av sina aktioner till skydd för miljön. Utskottet för regionalplanering och kommunala myndigheter ges uppdraget att till januari 1984 framlägga en rapport om miljörörelserna, deras politiska inflytande i medlemsstaterna och de konsekvenser som skulle följa om deras krav tillgodosågs.

9. Befolknings- och flyktingfrågor

Vid *minisessionen* introducerade Anita Gradin en rapport (dok. 4922) om *polska flyktingar*. Rapporten innehöll främst statistiskt material, som visade från vilka östeuropeiska stater flyktingar kommit under senare år och i vilka länder de sökt asyl. Materialet pekade på den kraftiga ökningen av andelen polacker under detsista året. Ständiga utskottet antog en resolution (nr 780) i vilken Europarådets medlemsregeringar och regeringar i andra stater uppmanas att öka den humanitära hjälpen till det polska folket, att ta emot polska flyktingar och bistå vid deras integrering i deras nya hemvist, att ge fortsatt stöd åt de internationella organisationer som ger humanitärt bistånd åt polska flyktingar, att öka det ekonomiska biståndet till de stater till vilka flyktingarna anländer först samt att öva påtryckningar på den polska regeringen i syfte att förmå den att släppa de tusentals polacker som fortfarande är internerade.

FN:s flyktingkommissaries rapport avseende verksamheten under åren 1980–1981 (dok. 4911) kommenterades inför *höstsessionen* i en rapport av

Lord McNair, liberal (dok. 4947).

Även om massakern i Västra Beirut inte var en fråga för flyktingkommissarien måste Poul Hartling dock konstatera att offrens öden var ytterligare ett exempel av många bland flyktingar över hela världen. De hade på senare tid i ökad utsträckning blivit föremål för våld och andra övergrepp. Annars kunde han glädjande nog konstatera att under den senaste tolv månaders perioden hade ökningstakten i flyktingströmmen i världen avtagit. Efter en genomgång av de stora flyktingområdena i världen svarade Hartling på frågor. Kerstin Anér syftade på läget i Etiopien och frågade hur någon i dag kunde veta att flyktingar återvände från platser utanför Etiopien till Eritrea samt hur man kunde förvissa sig om att vete, som lossas i Massawa i Eritrea verkligen nådde dessa återvändande flyktingar. Hartling försäkrade att det fanns de som återvände även om det kunde råda delade meningar om antalet. Beträffande vetet förklarade han att UNHCR:s samarbetspartner, Röda kors-ligan, verkligen hjälpte de återvändande.

När Anita Gradin i egenskap av utskottsordförande sammanfattade debatten fann hon det tillfredsställande att åtskilliga stater nu antagit regler för fastställande av flyktingstatus i enlighet med UNHCR:s rekommendationer. Hon vädjade särskilt till stater som tog emot flyktingar att inte blott bistå när flyktingar lämnade eller just lämnat sina forna hemländer utan än mer följa upp deras integrering på deras nya uppehållsorter.

I församlingens rekommendation (nr 953) uppmanas flyktingkommissarien att se till att flyktingar inte tvingas tillbaka till länder där de kan frukta förföljelse, att värna om flyktingarnas fysiska säkerhet och att förmå staterna att i ökad utsträckning ansluta sig till de internationella flyktingavtalen. Medlemsregeringarna uppmanas bl. a. verka för att varaktiga lösningar åstadkoms för de flyktingar som inte kan återvända dit varifrån de kommit och att inskrida mot den utveckling som synes utvecklas att flyktingar likställs med migrerande arbetskraft, vilket leder till för snäva kriterier för flyktingstatus.

När Kerstin Anér vid *januarimötet* introducerade sin rapport om *in- och utvandring i de nordiska länderna* (dok. 4999) förklarade hon att anledningen till att en sådan rapport alls framlades var att det samarbete som utvecklats i Norden kunde vara av intresse för övriga Europa. De problem som folkvandringen medfört hade de nordiska länderna sökt lösa så som endast var möjligt när länderna hade gemensamma intressen och stort förtroende för varandra. Även om rapporten innehöll mycket statistik var Anérs syfte att förmedla de djupt mänskliga och individuella problem som krävde omedelbara åtgärder.

I församlingens resolution (nr 790) fästs uppmärksamheten på nödvändigheten av några åtgärder som erfarenheterna i Norden påvisat, nämligen behovet av överenskommelser mellan in- och utvandringsstaterna om rörelsefrihet, likalön, pension och social välfärd, samordnad arbetsmarknad samt gemensam politik för god integration. Finland rekommenderas

erbjudas delta i den europeiska återuppbyggnadsfonden samt knytas närmare Europarådets arbete på folkvandringsområdet, hävdar församlingen i en rekommendation till ministerkommittén (nr 959).

10. Jordbruk

Vid *januarimötet* behandlades en rapport av den spanske ledamoten Carlos Calatayud, demokratiska centerunionen, om *jordbruk i Medelhavsområdet* (dok. 5001) en gemensam rapport av den franske gaullisten Emile Bizet och den brittiske konservative ledamoten Keith Stainton om *vattenbruk* (dok. 5004) samt ytterligare en rapport av Calatayud om *jordbruk i Östeuropa* (dok. 5002). I debatten redovisade den norske senterpartisten Ole Gabriel Ueland de stora framgångar man i Norge haft med fiskodlingar. Församlingen antog två resolutioner (nr 792 och 793) och en rekommendation (nr 961).

*Bilaga***Beslut fattade av Europarådets parlamentariska församling och dess ständiga utskott under 34:e årssessionen (april 1982–mars 1983)****Rekommendationer**

- 939 om FN-konferensen om nya och förnybara energikällor
- 940 om europeiskt kultursamarbete
- 941 om skyddet av demokratin mot terrorism i Europa
- 942 om krisen i Sydatlanten
- 943 om återvinning
- 944* om lönepolitik gentemot de anställda i Europarådssekretariatet
- 945* om krigets lagar
- 946* om ansvar för oljeplattformars skador på havsmiljön
- 947* om skydd av konsumenternas ekonomiska och sociala intressen
- 948 om kampen mot arbetslösheten
- 949 om industri- och kärnkraftsanläggningar i gränstrakter
- 950 om utlämning av brottslingar
- 951 om rösträtt för medborgare i Europarådets medlemsländer
- 952 om internationella åtgärder för att skydda yttrandefriheten genom att reglera kommersiell annonsering
- 953 om FN:s flyktingkommissaries 23:e verksamhetsrapport
- 954 om kulturella förbindelser mellan Europa och Japan
- 955 om skydd av mänskliga rättigheter i europeiska icke-medlemsländer
- 956* om migrerande kvinnor
- 957 om förslaget om en internationell satellitvarningsorganisation
- 958 om miljövardspolitik i Europa
- 959 om Finlands associering i Europarådets arbete på folkvandringsområdet
- 960 om den europeiska kommunministerkonferensen
- 961 om vattenbruk i Europa och världen
- 962 om utvecklingssamarbete och mänskliga rättigheter
- 963 om insatser inom kultur och utbildning för att minska våld
- 964 om ett europeiskt icke-våldspris

Resolutioner

- 771 om befolkningsförändringar i Europa och mindre utvecklade länder
- 772 om livsmedelssituationen i världen
- 773 om europeisk luftfartspolitik
- 774 om Europa och Latinamerika: hotet mot mänskliga rättigheter
- 775 om läget i Polen och öst-västrelationerna

- 776* om den libanesiska krisen
- 777* om Strasbourgonferensen
- 778* om handelsförbindelser mellan Öst- och Västeuropa
- 779* om de nationella parlamentens roll vid ratifikation av Europaråds-
konventioner
- 780* om polska flyktingar
- 781 om stadsbyggnadsfrågor
- 782 om hantverk
- 783 om den libanesiska krisen
- 784 om förbindelserna mellan Europa och Japan
- 785 om OECD:s verksamhet under år 1981
- 786 om läget i Turkiet
- 787 om tanke-, samvets- och religionsfrihet i Östeuropa
- 788 om framtiden för det europeiska rymdprogrammet
- 789 om FN:s andra konferens om rymdens fredliga utnyttjande
- 790 om folkvandring i Norden
- 791 om konferensen för den pyreneiska regionen
- 792 om jordbruket i Medelhavsområdet
- 793 om jordbruk i Östeuropa
- 794 om läget i Turkiet
- 795 om den judiska befolkningens situation i Sovjetunionen

Direktiv

- 407 om en konferens om Europas bidrag till förbättrade nord-sydför-
bindelser och bättre skydd av jordens resurser
- 408 om skyddet av demokratin mot terrorism i Europa
- 409 om Europa och Latinamerika
- 410* om budgetaspekter på församlingens rekommendationer
- 411 om förberedelser för en europeisk militär uppförandekod
- 412 om FN:s havsrättskonvention
- 413 om läget i Turkiet
- 414 om europeiskt samarbete under 1980-talet
- 415 om skyddet av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i
europeiska icke-medlemsländer
- 416 om utvidgningen av Europarådets plenisal
- 417 om miljörelserna och miljövarldspolitiken i Europarådsstaterna

Yttranden

- 108 om konferensen för lokala och regionala myndigheter i Europa
- 109* om programbudgeten för Europarådsförsamlingens verksamhet under år 1980
- 110* om Europarådets räkenskaper och budgetar för åren 1980, 1982 och 1983
- 111* om den europeiska sociala stadgan
- 112 om den europeiska konferensen för lokala och regionala myndigheter
- 113 om den europeiska sociala stadgan

*Antagna av ständiga utskottet.

